

Байрон шеърларининг ўзбекча таржимасининг қиёсий таҳлили (Ҳамид Олимжон таржималари мисолида)

Соҳиба Сапорбоевна Рўзметова
Урганч давлат университети

Аннотация: Мақолада Байрон шеърларининг ўзбекча таржимасининг қиёсий таҳлили (Ҳамид Олимжон таржималари мисолида) кўриб чиқилди.

Калит сўзлар: Ҳамид Олимжон, Ҳикмат, Аланга, француз, Байрон асарлари

Comparative analysis of the Uzbek translation of Byron's poems (as an example of Hamid Olimjon's translations)

Sahiba Saporboyevna Rozmetova
Urganch State University

Abstract: In the article, a comparative analysis of the Uzbek translation of Byron's poems (as an example of Hamid Olimjon's translations) was considered.

Keywords: Hamid Olimjon, Hikmat, Alanga, French, Byron's works.

Ҳамид Олимжон шоир, драматург, олим ва жамоат арбоби сифатидагина эмас, балки яхши таржимон сифатида ҳам машҳурдир. У аввало рус адабиёти, кейин чет эл адабиётидан қатор асарларни ўзбек тилига таржима қилиб, кенг китобхонлар оммасига тақдим этган. Жумладан, “Ер юзи”, “Аланга” журналларининг саҳифаларида М.А.Светлов ва Нозим Ҳикмат асарларидан қилган илк таржималари эълон қилинган эди. Кейинчалик Ҳамид Олимжоннинг таржимонлик фаолияти муттасил равишда ўсиб, бойиб борди.

Ҳамид Олимжон чет эл адабиёти намоядаларининг қатор асарларини ўзбек тилига таржима қилиб, ўзбек китобхонларига тақдим этган. Масалан, инглиз шоири Ж.Г.Байроннинг “Видо” шеърини, француз шоири Эжен Потъенинг “Интернационал” шеърини, турк шоири ва драматурги Нозим Ҳикматнинг “Қуёш - ичганлар кўшиғи” шеърини, “Нефтга қараб” асарини ўзбек тилига таржима қилган. Бу таржималар ўзбек китобхонини рус ва бошқа халқлар адабиётининг намояндalари ижоди ва чет эл шоир ва ёзувчилари ижоди билан яқиндан таништиришда катта роль ўйнайди ва улар ҳамон ўз қимматини сақлаб келади. Ҳамид Олимжон моҳир таржимон сифатида асар матнини бир тилдан иккинчи тилга шунчаки ўгириб қолмай, унга ижодий ёндашди, асл нусхадаги

шакл ва мазмун бирлигини сақлаган ҳолда, миллий ва индивидуал хусусиятларни янги тил воситасида қайта гавдалантиришга эришди.

Жорж Гардон Байрон

ВИДО

Жудо бўлмас эдилар улар,
Бадкирдорлар жудо этдилар.
Ортик, қалблар сақлайди жафо,
Осмондадир ҳақиқат, вафо.
Шодлик битди уларга мангу,
Ёшлик хазон, яшашда оғу.
Айри яшаш деган ўй, хаёл
Бўлди заҳар, оғули бир ҳол.

Байрон асарларининг ушбу сайланмасига унинг турли даврларда ёзган шеърлари, “Чайльд Гарольд” достонидан парча, “Шилйон тутқини” достони ва “Манфред” драматик достони киритилди.

Улуғ инглиз шоири Жорж Гардон Байрон (1788-1824) нинг бутун ижодий фаолияти исёнкорлик руҳи билан тўладир. У - табиатнинг эҳтиросли куйчисигина эмас, инсон шахсий кечинмаларини катта шеърӣ қудрат билан очолган ижодкордир. У сиёсий граждан лириесида озодлик учун кураш ғояларини илгари сурди.

Байроннинг исёнкор, ўз моҳияти билан тўлғин ижтимоӣ-сиёсий шеърӣяти инглиз жамиятининг реакцион доираларга қарши қаратилган эди. Бутун реакцион матбуот Байронга қарши иғволар ёғдиради ва у Ватанни ташлаб кетишга мажбур бўлди.

Ўликлар шарпаси бўронлар ошиб,
Қулоғимга худди нидодай келар.
Қахрамонлар руҳи юрар адашиб,
Она юрт кўкида шамолдай елар.

Байрон 1816 йилда Швейцария, кейин Италияга жўнайдӣ. Байрон Англияда инқилобий кўтарилишни орзиқиб кутди, у агаринқилоб бўлса, курашда шахсан иштирок этиш учун ватанига қайтажагини кўп марта айтган эди.

У умрининг охиригача собит курашчи шоир сифатида ижод қилди. Уни доимо озодлик учун кураш майдонлари ўзига тортди. Байрон 1821-1822 йилларда карбонарийлар ҳаракати тор мор қилинғач, озодлик учун бонг кўтарган грек ватанпарварлари ҳаракатига қўшилди.

1823 йилнинг июнида Байрон “Геркулес” кемасини ўз маблағлари ҳисобига қуроллантирди. У Греция миллий-озодлик курашининг илхомчиларидан бирига айланди. Грек кўзғолончиларини бирлаштиришда

фидокорона ишларни олиб борди. Замондошлари уни харбий Қўмондон сифатидаги юксак иқтидори ҳақида ҳам сўзлайдилар.

Байроннинг энг яхши асарлари бугун ҳам катта шеърий кучга игадир Байроннинг Белинский таъбири билан айтганда, XIX аср Прометейининг ижодиёти озодлик ва ҳақиқат жарчиси сифатида бутун инсоният учун қадрлидир.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Байрон сайланма шеърлар достони. Тошкент-1974.